

ἵς τὰ μάτια μου καὶ δεῖξέ μου, ὅπως ἡ Ἀφροδίτη ἵς τὸν Αἰνεία τὰ θεῖα ἔργα, δεῖξέ μου πιστὰ καὶ καθαρὰ καὶ μεγάλα τὴν πλατεῖα γῆ μὲ τὰ ἔχει τῆς ὅλα, πῶς πολεμοῦν καὶ πῶς μάχονται μέσ' ἵς τὸ σκοτεινὸ μυστήριον τῆς ζωῆς.

«Ἰερὴ Τέχνη, εἶσαι τὸ μόνο θηλυκὸ ποῦ ἀναψε ἵς τὰ στήθη μου ἄσδυστη φλόγα πόθου καὶ πάθους. Εἶσαι ἡ μοναχὴ γυναῖκα ποῦ δὲν ντρέπεται νὰ τῆς τρανολαλήσω τὸν ἔρωτά μου. Γιὰ σένα, γιὰ μία σου ματιὰ, ναί, γιὰ ἓνα σου χαμόγελο ὅλα τὰ δίνω, σῶμα καὶ ψυχὴ καὶ καρδιά καὶ μυαλό καὶ νεῖδα' ὅλα τὰ παραιτῶ, κάθε εὐτυχία καὶ κάθε ἡδονὴ καὶ περηφάνεια καὶ καλοπέρασι, ὅλα τ' ἀπαρνούμαι καὶ συγκένειαι καὶ φιλία καὶ ἀδερφοσύνη καὶ καθήκοντα γιὰ σένα, ναί, γιὰ μία σου ματιὰ, γιὰ ἓνα σου χαμόγελο... Τέχνη μου οὐρανοκατέβατη, εἶσαι τὸ μόνο θηλυκὸ ποῦ ἀγάπησα! . . .»

Εἶνε δύο μῆνες τόρα ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ ἔλαβα αὐτὸ τὸ γράμμα τοῦ Πέτρου Πάλλα, τοῦ φίλου μου. Ποτὲ δὲν δίνω προσοχὴ ἵς τὰ μωρολογήματα τοῦ ἀγαπητοῦ μου καὶ συχνὰ τὰ βίγγω μισοδιαβασμένα, ἀν' ὅχι ἐντελῶς ἀδιάβαστα, σὲ μία ἄκρη τοῦ συρταριοῦ. Φαίνεται ὅμως ὅτι αὐτὸ μῶκαμε κάποια ἐντύπωσι — τὴν ἐντύπωσι ποῦ τοῦπρεπε βέβαια — γιατί' προχτές ποῦ βρέθηκε πάλι μπροστά μου, εἶδα πῶς ἀπο κάτω εἶχα γράψει μὲ τὰ ἴδια μου τὰ χέρια:

— Ἀρρώστια ποῦ τὴν ἔχεις, ἄμοιρε! . . .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ἀθηναϊκὴ ἡχώ

Ἀνεπιστήμως καὶ ἀθροῦδως, — ὅπως γίνονται αἱ περισσότεραι καλαὶ πράξεις, — κατετέθη ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου. Μόλις ἡ ὁδὸς Ἀγίου Κωνσταντίνου, ἐρ' ἦς ἀνεγείρεται, ἀντελήφθη τῆς τελετῆς. Τὸν Βασιλέα, τὸν συλλαβόντα τὴν ἰδέαν νὰ χρησιμοποιήσῃ οὕτως ὡφελίμως προσφοράς διαφόρων ὁμογενῶν, ἀντεπροσώπευσεν ὁ ἐπιμελητὴς τῶν Ἀνακτόρων. Ἀπλοῦς ἱερεὺς, ὁ ἐφημέριος τοῦ γειτονικοῦ ναοῦ, ἐτέλεσε τὸν ἀγισμὸν. Μετὰ τοῦτο λίθος τετράγωνος ἐκ πεντελικοῦ μαρμάρου κατετέθη πρῶτος, φέρων τὴν συνήθη μνημόσυνον ἐπιγραφὴν καὶ ἐπὶ τοῦ θεμελίου ἤρχισαν ἀμέσως νὰ οἰκοδομῶσιν οἱ ἐργάται . . .

Αὐτὸ ἦτο ὅλον. Καὶ ὅμως πόσῃ δὲν ἐπροξένει εὐφροσύνην καὶ πόσας δὲν ἐνέπνεεν ἐλπίδας ἡ μικρὰ, ἡ σεμνὴ πρωϊνὴ συνάθροισις, ἡ σταματωσὰ ἐκπλήκτους τοὺς διαδῆτας! Μετ' ὀλίγον ἐπὶ τοῦ χώρου ἐκείνου τοῦ ἀνεσκαμμένου θάνεγερθῆ περικαλλές, πλουσίον οἰκοδόμημα. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο δὲν θὰ εἶνε μόνον κόσμος τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς πόλεως, ἀλλὰ θὰ ἔχῃ τὸν πολλῶ ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον προσρισμὸν νὰ στεγάσῃ τὴν ἐθνικὴν σκηνήν, ἥτις πρόκειται νὰ συγκροτηθῇ ἐκ τῶν ἐνόντων, ἐκ τῶν ἀτάκτων καὶ διεσκορπισμένων στοιχείων, νὰ

καλλιεργηθῇ δὲ ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν καὶ ἰσχυρὰν προστασίαν, τῆς ὁποίας τὴσιν ἔχει ἀνάγκη ἡ δειλὴ καὶ μετριόφρων Τέχνη. Θὰ γένη τέλος πάντων Ἐθνικὸν Θεῖατρον ἄξιον τοῦ ὀνόματος καὶ θὰ πληρωθῇ μία τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν, ὅχι βεβαίως ἡ τελευταία.

Ἡ τελετὴ τὴν ὁποίαν χαίρετίζομεν σήμερον μετὰ χαρᾶς, ἀλλ' ἡ ὁποία παρήλθεν ἀδιάφορος ἴσως διὰ τοὺς περισσότερους, μᾶς κάμνει νὰναπλάσωμεν ἄλλην μέλλουσάν, πολλῶ ἐπισημοτέραν καὶ θορυβωδέστεραν, ἡ ὁποία θὰ ἡλεκτρίσῃ τὸ κοινὸν ἐνδιαφέρον — τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐπὶ τῶσιν ἐλπίδων θεμελιωθέντος οἰκοδομήματος, τὴν πρώτην παράστασιν τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου.

Ἄ, πόσον διαφαίνεται λαμπρὰ καὶ φωταυγὴς ἡ ἐσπερά ἐκείνη ἐν τῇ ζῳῇ τοῦ ἀγνώστου μέλλοντος! . . . Ἰδέτε. Εἰς τὴν τέως ἔρημον κατὰ τὴν νύκτα καὶ σιγηλὴν ὁδὸν κίνησις ἐπικρατεῖ ἀσυνήθης. Ἡ ἀπόκέντρος συνοικία ἔγινε κεντρικὴ. Ὁ κόσμος ὅλος συρρέει πρὸς τὸ θέατρον, σημασιοτόλιστον καὶ καταφοτιστον. Πληθὺς ἀμαξῶν διασχίζουσι τὸ πληθὺς καὶ ἀφίνουσι πρὸ τοῦ περιστευλίου τὸ ἀνθρώπινον αὐτῶν φορτίον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γυναικεῖον, κεκαλυμμένον διὰ τριχάπτων. Ὅλοι συνωθοῦνται πρὸς τὴν πύλιν μετὰ σπουδῆς ἐνθουσιώδους. Ἡδὴ ἡ αἴθουσα πληροῦται. Τὸ ἡλεκτρικὸν φῶς τὴν καταυγάζει ὡς ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἀναδεικνύονται πανταχοῦ οἱ χρυσοὶ κόσμοι ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ αὐτῶν βάθους. Ἀλλὰ πολὺ περισσότερον λάμπουσιν ἀπὸ τῶν θεωρεῖων αἱ ζῶσαι καλλοναί, ὠλέναι καὶ τράχηλοι μαρμαρίνοι, κόμαι χρυσαὶ καὶ ὀφθαλμοὶ ἀστραπηδίοι. Οἱ φρακοφόροι κομψευόμενοι χαριτολογοῦσι καὶ συναντῶνται τὰ ἐξεταστικὰ διόπτρα ἐρ' ὅσον ἡ αὐλαία μένει κλειστή. Οὐδέποτε ἑλληνικὸν θέατρον ἐξένισε τόσῳ πυκνὸν καὶ ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον. Αἶφνης συγκίνησις διατρέχει τὸν κόσμον ἐκεῖνον ὡς ἀπὸ ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἡ εἰδησις διαδίδεται ἀστραπηδόν: ὁ Βασιλεὺς, ὁ Βασιλεὺς! . . . Μετ' ὀλίγον τὸ βασιλικὸν θεωρεῖον πληροῦται. Ὁ κόσμος ἀποκαλύπτεται καὶ ἀνεγείρεται μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τὸν ὑψηλὸν προστάτην τοῦ Θεάτρου, πρὸς ὃν ἀνήκει ὅλη ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἱκανοποίησις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου. Ἡ ὀρχήστρα ἀνακρούει τὸν ἐθνικὸν ὕμνον καὶ ἡ αὐλαία ὑψοῦται. Οἶκ σιγμὴ! . . . Ἡ ἐθνικὴ σκηνή, ἄξιοπρεπὴς, πλουσία καὶ ἐπιβάλλουσα, ἀποκαλύπτεται. Ἐλληνες ἡθοιοὶ ἀρχονται τῆς διδασκαλίας ἔργου πρωτοτύπου ἑλληνικοῦ. Ἡ παράστασις βαίνει ἐν μέσῳ χειροκροτημάτων ἐνθουσιωδῶν, ἀληθῶν δακρύων καὶ φρικιάσεων καλλιτεχνικῆς ἀπολαύσεως. Καὶ μετὰ τὸ τέλος, τὸ κατὰ τὴν γενικὴν κρίσιν ταχὺ, ὁ κόσμος ἐκχύνεται πρὸς τὰς ἐξόδους μὲ τὴν καρδίαν ἐμπλεῖσαν χαρᾶς, μὲ τὴν συναισθησιν ὅτι κατὰ ἐξοδὸν εἶδε, ὅτι κατὰ μέγα συνετελέσθη.

★

Οὕτω πανηγυρικὴν καὶ εὐδαίμοναν φαντάζομαι τὴν πρώτην παράστασιν τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου! ἀλλ' ὅχι διὰ τοῦτο καὶ τελείαν. Δὲν θὰ εἶνε δυνατόν μέχρι τῆς ἐνάρξεως νὰ διαμορφωθῶσιν ἄψογοι οἱ ἡθοιοὶ, οὔτε νὰ γραφῇ τέλειον σκηρικὸν ἔργον. Αὐτὰ δὲν γίνονται ἀποτόμως ἐπιτυγχάνονται μόνον μὲ τὸν χρόνον. Ὅτι ἐξ ἀρχῆς θὰ ἐμποιῇ ἐντύπωσιν θὰ εἶνε ἡ τάξις, ἡ μέθοδος, ἡ εὐσυνειδησία τῆς νέας ἐργασίας.

Οἱ ἡθοποιοί, οἱ ὅποιοι θά ἐμφανισθῶσιν ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς σκηνῆς, θά εἶνε παλαιοί ἢ νέοι, ἡθοποιοί μελετημένοι ὅλοι ὑπὸ κηδεμονίαν αὐστηράν, ὑπὸ διεύθυνσιν πεφωτισμένην. Τὸ ἔργον, τὸ ὅποιον θά παραστήσωσι, δὲν θά εἶνε συνονθύλευμα τοῦ πρώτου τυχόντος, ἀλλ' ἔργον φιλολογικὸν ἀνθρώπου γεννηθέντος πρὸ παντὸς διὰ τὴν γράφην καὶ γνωρίζοντας πῶς νὰ γράφῃ. Ἄν ἡ παράστασις δὲν θά ἔχῃ πολλὰς στιγμὰς ἐξόχους, δὲν θά ἔχῃ τοὐλάχιστον καρμὴν γελοίαν καὶ ἀνυπόφορον, κανὲν χάσμα. Ἐκαστος θά εὐρίσκειται ἐκεῖ εἰς τὴν θέσιν του, ἀπὸ τοῦ συγγραφῆς μέχρι τοῦ θεσινόμενου. Κάτι τι ἀρμονικὸν καὶ καλῶς οργανωμένον θά παρουσιάξῃ τὸ σύνολον· διότι θά ὑπάρχῃ ἡ κεφαλὴ, ἡ γνωρίζουσα νὰ διευθύνῃ ὅλα τὰ μέλη τοῦ οργανισμοῦ ἐκείνου.

Ἡ καλὴ διεύθυνσις θά εἶνε ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος, τὸν ὅποιον ἀπεδοκίμασαν οἱ σήμερον οἰκοδομοῦντες. Τὸ εἶπον καὶ ἄλλοτε καὶ δὲν θά λείψω νὰ τὸ ἐπαυλαχιδάω πάντοτε, ὅσάνκις μοῦ δίδεται εὐκαιρία. Ἡ μέγιστοὺς μικρὰ τοῦ πλανοδίου Ἑλληνικοῦ Θεάτρου προκοπὴ δὲν ἐφείλεται τόσον εἰς τὴν σπάνιν ἡθοποιῶν φύσει καλῶν, ὅσον εἰς τὴν ἑλλειψιν τῶν μέσων τῆς διαμορφώσεως καὶ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ταλάντου των. Ἀπὸ μίαν καλλιτεχνικὴν ἰδιοφυίαν, ὅσον ἔρχον καὶ ἂν τὴν ὑποθέσωμεν, δὲν δικαιοῦμεθα νὰ τα περιμένωμεν ὅλα, πρὸ πάντων δὲ τὴν διεύθυνσιν ἐνδὲς θεάτρου. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀπαιτεῖ ἄλλου εἶδους ἰδιοφυίαν καὶ ἄλλου εἶδους μόρφωσιν· θά εἶνε δὲ εὐτύχημα τῶντι ἂν εὐρεθῇ καρμὴ ἐξόχος τοιαύτη διὰ τὸ Ἑθνικὸν μας Θεάτρον. Ἀλλ' ἂς ἔχωμεν πεποίησιν εἰς τὴν ὀξυδερκεῖαν τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, τῆς ὁποίας τὸ ἐνδιαφέρον δὲν θά περιορισθῇ βεβαίως εἰς μόνην τὴν οἰκοδομήν, ἀλλὰ θά ἐπεκταθῇ μέχρι τῆς τελείας καταρτίσεως ἰδρύματος ἑθνικοῦ, τὸ ὅποιον οἱ περίοικοι δὲν θά σκανδαλίζωνται ὅταν θά βλέπωσιν ἀνυψούμενον εἰσὶν ἀντίζηλον ἀπέναντι τοῦ Ναοῦ.

Διότι σήμερον θεωροῦσι βεβήλωσιν τὸ τοιοῦτο καὶ μεμφιμοιροῦσιν οἱ περισσότεροι. Ἀκούσαντες Θεάτρον ἐνόμισαν ὅτι δὲν θά εἶνε ἐκεῖ ἡ πομπὴ ἀναίδης αἰσδῶν φαινομενῶν, τόπος ὕλικῆς ἀπολαύσεως ὑπὸ τὴν ἀσέλγη τῆς μουσικῆς τῶν κομειδουλῶν ρυθμῶν, ὑπὸ τὴν βροχὴν τῶν γυδαίων γελοίων πλήθους ἐκβεδακχυμένου... Καὶ δὲν ἔμαθον ἀκόμη ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου, ἐπὶ τοῦ αἰτώματος τοῦ ὁποίου θά ὑφῴται ἡ λύρα, ὀλίγον θά διαφέρει τοῦ τελουμένου ἐν τῷ ἀπέναντι εὐχαεῖ, τῷ στεγασμένῳ ὑπὸ τοῦ σταυροῦ· καὶ ὅτι ἡ αἰσθητικὴ ἀπόλαυσις, ἡ ἐκ μίαν τελείας παραστάσεως πνευματικὴ ἡδονὴ θά μεταρσιοῖ τὴν ψυχὴν καὶ ὁποιαδήποτε τὸν ἄνθρωπον κρείττονα ἑαυτοῦ, ὅσον σχεδὸν καὶ ἡ κατάνυξις ἡ ἐκ τῆς θείας λατρείας. Καὶ ἐλησμένησαν ὅτι ἔργον ὁμοίως ὡς αὕτη θεάρεστον εἶνε ἡ διὰ τῶν ὥραιων καὶ ζωντανῶν εἰκόνων τῆς σκηνῆς ἀφύπνισις τῶν ἀγαθῶν αἰσθημάτων τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἐκ τῆς καθάρσεως παραδειγματισμός, δι' ὅσους δὲν ἐνέχει ἀρετὴν ἡθικότητα αὕτη αὕτη ἡ Τέχνη, ἡ ἐξέγερσις τοῦ πατριωτικοῦ αἰσθημάτων καὶ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας, δι' ὅσους αἰσθάνονται ἀκόμη τὴν ἀνάγκην των, τέλος ἡ ἀναπαράστασις τῶν σκηνῶν τῆς πατρίδος ἱστορίας ἢ τοῦ ἑλληνικοῦ βίου εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ ὑφ' ὅλας τὰς ἐποφύεις. Ἰδρυμα τόσῳ μεγάλῃν

ἔχον τὴν ἀποστολὴν δύναται ἀληθῶς νὰ ποικιληθῇ Σχολεῖον τοῦ Ναοῦ, ὅταν μὲ τὴν λέξιν ταύτην δὲν ἐννοῶμεν τὸν ἀμαθὴ καὶ ἀγελαῖον ὄχλον, ἀλλὰ ἐν σύνολον σχετικῶς ἀνεπτυγμένον, ἐξ ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων, τῶν φύλων καὶ τῶν ἡλικιῶν. Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν δὲ ταύτην δὲν ὑπάρχει ὠραιότερον συμπλήρωμα ἐνδὲς Ναοῦ ἀπὸ ἐν Θεάτρον ἀνεγειρόμενον ἀπέναντί του.

*

Ἄλλ' ἄρα γε θά πραγματοποιηθῶσι ποτὲ αἱ ἐλπίδες, τὰς ὁποίας μὰς ἐμπνέει ἡ ἀνιδρυσις τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου;

Τίς εἶδεν! Ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἐν παντὶ ἐπιτετραμμένη καὶ ὀλίγη ἀπαισιοδοξία... Ζῶμεν εἰς χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ ὀλόκληρον εἰκοσαετίαν ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμιτελής ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος, ἡ δὲ καλλιμάρμαρος Ἀκαδημία ἡ ἐντελής μένει ἀκόμη ἄνευ ἀκαδημαϊκῶν. Τί τὸ παράδοξον νὰ ποικιληθῶμεν μετ' ὀλίγον καὶ ἐθνικὴν σκηνὴν ἄνευ σκηνικῶν ἐθνικῶν, ἢ, ὅπως τὸ Συναῖον μέγαρον ὠρίσθη νὰ προσφύλλῃ τὴν νομισματικὴν συλλογὴν ἀπὸ τῆς μανίας τῶν κλεπτῶν, τί τὸ παράδοξον, λέγω, νὰ ἐνοικιασθῇ καὶ τὸ Ἑθνικὸν Θεάτρον εἰς καρμὴν ξένην ἐταιρείαν ὑπερέττας;

Ποῶς ἡξέυρει πῶς ἔρχονται τὰ πράγματα! Τὸ μέλλον εἰμφορεῖ νὰ διαψεύσῃ τοὺς διακαρτυρούμενους σήμερον διὰ τὴν βεβήλωσιν τὴν ἐκ τῆς ἀπέναντι Ναοῦ ἀνεγέρσεως θεάτρου· ἀλλὰ δὲν εἶνε ἐντελῶς ἀπίθανον καὶ νὰ τοὺς δικαιοῦσιν...

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

ΚΟΡΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ¹

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Κ^α HANNAH LYNCH

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ὁ Γουδαῖος Λανέκ δὲν ἠμπορεῖ νὰ παρενρεθῇ εἰς τὸν χορὸν τῆς Κυρίας Ἰαροβόβην.

Ὁ διάσημος ἱατρός Κύριος Γαληνίδης εἶχε μόλις καθίσθαι εἰς τὸ γραφεῖόν του νὰ γράφῃ ὀλίγας κατεπειγούσας λέξεις πρὸς τὸν ὄχι ὀλιγώτερον διάσημον συνάδελφόν του Κύριον Μελανόν. Ὁ πῖλος καὶ τὰ χειρόκτιά του ἦσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης, εἰς δὲ τὴν θύραν τῆς οἰκίας τὸν ἐπερίμεναν ἡ ἄμαξά του, διὰ νὰ κάμῃ τὸν γυρὸν τῶν ἐπισκέψεων του. Αἶφνης ἡ θύρα τοῦ δωματίου ἠνοιχθῇ ἄνευ προειδοποιήσεως τινος. Ὁ Κύριος Γαληνίδης ἔστρεψε βιαίως τὴν κεφαλὴν μὲ προθέσεις ὄχι εὐμενεῖς πρὸς τὸν ἀνοίξαντα, ὅτε ἀνεγνώρισε τὸν ἀρχαῖόν του φίλον καὶ συνάδελφον Τελάχαν. Ὁ ἱατρός Τελάχας, σωματώδης, ἀρροκάναστος ἐπαρχιώτης, ἦτο βουλευτὴς Τήνου, ἐπωνομάζετο δὲ συνήθως ὁ βασιλεὺς τῆς Τήνου, εἰς ἐνδείξει τῆς μεγάλης του ἐκεί ἐπιρροῆς. Ἀντὶ παρατηρήσεων διὰ τὴν ἀπρόσκλητον εἰσδὸν του, ὁ Κύριος Γαληνίδης ἡγέρθη μὲ προφανῇ ἀγαλλίασιν, ἐνηγάλλισθη τὸν φίλον του καὶ τὸν ἐφίλησε καὶ ἐπὶ τῶν δύο παρειῶν.